

Instytut Pamięci Narodowej - Wrocław

<https://wroclaw.ipn.gov.pl/wro/publikacje/ksiazki-wroclaw/33485,W-cieniu-sudeckiego-uranu-Kopalnictwo-uranu-w-Polsce-w-latach-19481973.html>
26.04.2024, 07:22

W cieniu sudeckiego uranu. Kopalnictwo uranu w Polsce w latach 1948-1973

Robert Klementowski, *W cieniu sudeckiego uranu. Kopalnictwo uranu w Polsce w latach 1948-1973*, Wrocław 2010, 376 s.

Opracowanie składa się z ośmiu rozdziałów. W pierwszym opisano międzynarodowe i lokalne uwarunkowania powstania, rozwoju i likwidacji kopalnictwa rudy uranu w Polsce. Z jednej strony były to atomowy wyścig zbrojeń i zimna wojna, z drugiej dążenia do rozwoju w Polsce atomistyki, w tym przede wszystkim projekt budowy elektrowni atomowej. Rozdział drugi został poświęcony charakterystyce przedsiębiorstwa, które zajmować się miało działalnością poszukiwawczą i wydobywczą: opisano jego podległość, strukturę, lokalizację oraz majątek rzeczowy. Zwrócono także uwagę na utworzoną przy zakładach jednostkę organów bezpieczeństwa. Kolejny rozdział przedstawia zakres i efekty prowadzonych przez zakłady prac w zakresie poszukiwań rudy uranu. Kolejna część omawia działalność produkcyjną – wydobywanie uranu, jego przetwórstwo na koncentrat, działalność uboczną a na koniec omówiono kwestię zbytu produkcji. Część piąta poświęcona została przedstawieniu sytuacji kadrowej oraz warunkom pracy – sposobom znajdowania pracowników, zmianom ich liczebności, warunkom płacowym i socjalnym (zakwaterowanie, wyżywienie, transport). Część szósta omawia kwestie bezpieczeństwa i higieny pracy w zakresie wypadkowości, zagrożeń ze strony promieniowania jonizującego i zapylenia. Przedstawiono także organizację zakładowej służby zdrowia oraz podjęto próbę odtworzenia stanu zdrowia pracowników w oparciu o źródła i wspomnienia. Kolejna część dysertacji to opis działalności organów bezpieczeństwa w stosunku do pracowników zakładów R-1. Rozdział ósmy ma charakter podsumowania. Przedstawiono w nim proces likwidacji zakładów oraz dokonano próby oceny kopalnictwa rudy uranu w kontekście gospodarczym, społecznym i politycznym – miejsce w strukturze polskiego przemysłu, zagrożenie dla środowiska i ludzi (kwestie odszkodowań dla byłych pracowników), znaczenie dla lokalnej społeczności i radzieckiego programu atomowego. Zadano w końcu pytanie o rolę kwestii uranowych w stosunkach polsko-radzieckich po II wojnie światowej.

Fragment *Wstępu*

Książka jest laureatką konkursu na najlepszą publikację dotyczącą energetyki jądrowej i jej wpływu na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę. Konkurs odbył się w ramach ogólnopolskiego programu współpracy spółki PGE EJ 1 z uczelniami wyższymi „Atom dla nauki” w 2013 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp

Rozdział 1. Uwarunkowania

Rozdział 2. Charakterystyka przedsiębiorstwa - powstanie, struktura, rozwój

Powstanie i podległość Przedsiębiorstwa Państwowego „Kopalnie Kowarskie”
Partia komunistyczna przy „Kopalniach Kowarskich”
Organa bezpieczeństwa przy „Kopalniach Kowarskich”
Struktura organizacyjna przedsiębiorstwa „Kopalnie Kowarskie”
Lokalizacja zakładów
Inwestycje
Majątek rzeczowy przedsiębiorstwa
Gospodarka środkami trwałymi i obrotowymi w świetle zachowanych materiałów

Rozdział 3. Prace rewizyjne, poszukiwawcze i rozpoznawcze

Specyfika prac poszukiwawczych
Okres intensywnych poszukiwań (1948–1956)
Czas podsumowań (1957–1958)
Rozwiewanie złudzeń (1959–1965)
Wygaszanie działalności poszukiwawczej ZPR-1 (1966–1973)

Rozdział 4. Produkcja i zbył

Produkcja podstawowa - wydobycie rudy uranu
Złóża i ich eksploatacja
Kopalnia „Staszic”
Produkcja koncentratu uranowego
Działalność poboczna
Zbył produkcji

Rozdział 5. Zatrudnienie i warunki pracy

Kadra kierownicza i techniczna do połowy lat pięćdziesiątych
Wymiana kadr po 1955 r.
Werbunek pracowników
Partia a kadry
Wielkość zatrudnienia
Płace i inne świadczenia
Zakwaterowanie, wyżywienie, transport, kultura, akcja socjalna

Rozdział 6. Bezpieczeństwo i higiena pracy

Organizacja służb bhp do 1956 r.
Wypadkowość w latach 1948–1956

Przyczyny i rodzaje wypadków

Problem zapylenia i zagrożenie promieniowaniem jonizującym do 1956 r.

Kompleksowa ocena stanu bhp z grudnia 1956 r.

Organizacja służby dozymetrycznej

Wyniki pomiarów promieniowania i działania zapobiegawcze

Zapylenie

Wypadkowość i higiena po 1956 r.

Organizacja i działalność służby zdrowia

Stan zdrowia pracowników kopalnictwa uranu w dokumentach i wspomnieniach

Rozdział 7. Działalność organów bezpieczeństwa

Działania prewencyjne

Działania ofensywne (rozpracowania operacyjne)

Rozdział 8. Podsumowanie

Likwidacja Zakładów Przemysłowych R-1

Kopalnictwo rudy uranu w strukturze polskiego przemysłu

Znaczenie dla polskiej gospodarki

Znaczenie lokalne zakładów

Skutki dla środowiska

Problem odszkodowań

Polskie kopalnictwo w radzieckim programie atomowym

Kopalnictwo uranu jako egzemplifikacja systemu uzależnienia

